

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Львівський національний університет імені Івана Франка
Юридичний факультет
Кафедра теорії та філософії права**

Затверджено

на засіданні кафедри теорії та філософії права
юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 2 від 12 вересня 2022 року)

Завідувач кафедри

проф. Косович В.М.

**Силабус з навчальної дисципліни
«Захист від дискримінації в Україні»,
що викладається в межах ОПП «Право»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності № 081 Право**

Львів - 2022

**Силабус курсу «Захист від дискримінації в Україні»
2022–2023 навчального року (4-й семестр)**

Назва курсу	Захист від дискримінації в Україні
Адреса викладання курсу	м. Львів, вул. Січових Стрільців 14
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Юридичний факультет, кафедра основ права України
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 0304 «Право», напрям підготовки: «Право» (081), освітній ступінь: «Бакалавр права»
Викладачі курсу	Гончаров В. В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри основ права України.
Контактна інформація викладачів	volodymyr.honcharov@lnu.edu.ua тел. (032) 239-41-24
Консультації по курсу відбуваються	щопонеділка, 11.30-13.30 год. (вул. Січових Стрільців, 14, ауд. 417) Також можливі он-лайн консультації: volodymyr.honcharov@lnu.edu.ua
Сторінка курсу	https://law.lnu.edu.ua/department/kafedra-teoriji-ta-filosofiji-prava
Інформація про курс	Вибіркова навчальна дисципліна «Захист від дискримінації в Україні» покликана роз'яснити загальне поняття дискримінації, її видів та навчити способам захисту від дискримінаційного поведіння чи практик. Слухачам курсу пропонується сформуванню розуміння дискримінації як соціального явища, що несе «токсичні» загрози для суспільства та принижує людську гідність. Викладається поняття дискримінації за джерелами національного й міжнародного права. Розкривається механізм доведення різних видів дискримінації (гендерна дискримінація, расизм, етноцентризм, ейджизм, мова ворожнечі, переслідування (harassment, bullying)) з використанням засобів національного, регіонального й міжнародного правопорядків.
Коротка анотація курсу	«Захист від дискримінації в Україні» є вибірковою навчальною дисципліною за напрямом підготовки «Право» (081) для освітньої програми «Бакалавр права», першого (бакалаврського) рівня освіти, яка викладається в 4 семестрі в обсязі 3 кредити (за Європейською кредитно-трансферною системою (ECTS)).
Мета та цілі курсу	Метою навчальної дисципліни є формування теоретичних знань та вироблення практичних навичок у сфері захисту від дискримінації. Вивчення курсу «Захист від дискримінації в Україні» має на меті формування: загальних компетентностей: 1) здатності до абстрактного мислення з метою узагальнення конкретних практичних ситуацій, пов'язаних з порушенням засади рівності, а також здатності до аналізу та синтезу конкретних життєвих фактів, що дасть можливість встановити, наприклад, наявність або відсутність підстави для притягнення до відповідальності за дискримінаційні діяння; 2) знання та розуміння предметної сфери антидискримінаційного права та розуміння особливостей професійної діяльності правозастосувача у цій сфері, що навчить його відмежовувати ситуації, які лежать в рамках інших передбачених законодавством України порушень суб'єктивних прав людини і громадянина; 3) здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями під час вивчення різних тем курсу «Захист від дискримінації в Україні». спеціальних компетентностей: 1) поваги до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, що базується на особистому переконанні щодо важливості їх

дотримання під час застосування усіх без винятку інститутів антидискримінаційного права та захисту честі і гідності людини, яка постраждала внаслідок дискримінаційного ставлення. Це охоплює також розуміння правової природи честі і гідності людини та їх значення для розвитку правової держави як центральних чинників, що зумовлюють зорієнтованість антидискримінаційного права на охорону честі і гідності людини, а також її законних прав та інтересів;

- 2) здатності застосовувати знання завдань, принципів і доктрин антидискримінаційного права, а також змісту його правових інститутів та юридичних норм. Вміння використовувати дані знання у юридичній практиці є передумовою для правильного вирішення правозастосувачем не лише питання про наявність підстави застосування відповідного виду відповідальності, але також і вибору оптимальної її форми, правильного визначення юридично значущих обставин, що впливають на призначення покарання та відшкодування;
- 3) здатності до консультування з правових питань, зокрема, щодо потенційних правових наслідків дискримінаційних діянь;
- 4) здатності до логічного, аналітичного, критичного і системного аналізу судових рішень на предмет дотримання антидискримінаційного законодавства України.

Вивчення курсу «Захист від дискримінації в Україні» забезпечує досягнення таких **результатів навчання**:

- 1) вміння визначати переконливість аргументів під час підготовки юридичних документів, зокрема тих, за посередництва яких обґрунтовується наявність або відсутність захищених ознак, менш сприятливого ставлення та зразку для порівняння;
- 2) вміння оцінювати недоліки і переваги аргументів та контраргументів, аналізуючи відому проблему, що лежить у площині теорії антидискримінаційного права. Також важливою є здатність прогнозування способів вирішення тієї чи іншої справи, що передбачає застосування положень антидискримінаційного права, в практиці Верховного Суду, Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини;
- 3) вміння формулювати тему власного прикладного дослідження, скласти та узгодити його план, самостійно оцінювати, збирати та аналізувати матеріали за визначеними джерелами, самостійно відбирати додаткові джерела. Ці вміння дадуть можливість також чітко визначити предмет дослідження та відкинути неактуальні для конкретного дослідження питання;
- 4) вміння вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. Це охоплює також вміння знаходити за їхньою допомогою національні та зарубіжні нормативно-правові акти, зразки документів, іншу інформацію та матеріали. Такі вміння дадуть можливість поглибити знання правозастосувача щодо певних питань захисту від дискримінації, ознайомитися з актуальними правовими позиціями Верховного Суду України, Конституційного Суду України та правильно вирішити певну кримінально-правову проблему;
- 5) вміння самостійно збирати, належно аналізувати та використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності. Вміння аналізувати

	<p>достовірність джерел походження інформації під час її вибірки та аналізу;</p> <p>б) вміння працювати в групі як учасник, формуючи власний внесок у виконання завдань групи. Вміння демонструвати здібності до роботи у команді та лідерські здібності, володіти сучасними методами командної роботи;</p> <p>7) здатності логічно, ґрунтовно, системно та послідовно пояснювати природу за зміст, правову природу та значення основних правових правових інститутів та норм антидискримінаційного права.</p>
Література для вивчення дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті європейської стратегії України. – Київ, Видавництво «Заповіт», 2016. – 244 с. 2. Рабінович П. На шляху до формування доктрини основоположних прав людини, Право України, 2022, № 1, с. 23-38. 3. Гловюк І. До розробки концепту позитивних зобов'язань держави у сфері прав людини у кримінальному провадженні (на прикладі статті 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод), Право України, 2022, № 1, с. 156-189. 4. Максимов С. Теорія природного права: концептуальний і доктринальний виміри, Право України, 2021, № 1, с. 43-65 5. Захист прав жінок: юридичні інструменти забезпечення гендерної рівності в Україні : навч. посіб., Харків : Лисенко І. Б., 2019, 114 с.
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	32 години аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 58 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>За результатами вивчення курсу студенти повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поняття дискримінації; • поняття прямої, непрямой, множинної та перехресної дискримінації; • захищені від дискримінації ознаки та їх види; • національні та міжнародні джерела заборони дискримінації; • поняття позитивних дій. <p>бути здатними:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати бази даних ООН та Ради Європи для пошуку офіційних правових позицій стосовно тлумачення «захищених» від дискримінації ознак; • аналізувати справи на предмет наявності дискримінаційного ставлення чи практики; • встановлювати черговість використання засобів захисту від дискримінації; • відрізняти дискримінацію від інших порушень юридичної рівності. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • доводити/спростовувати наявність дискримінаційного поводження або практики; • використовувати засоби захисту від дискримінації в порядку черговості; • давати критичну юридичну оцінку положенням вітчизняного законодавства та правовим позиціям національних й міжнародних судових інстанцій на предмет забезпечення захисту від дискримінації.

Ключові слова	Дискримінація, пряма дискримінація, непрямая дискримінація, захищені ознаки, позитивні дії, мова ворожнечі, гендерна рівність, расизм, етноцентризм.
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, практичних занять та консультацій для кращого розуміння тем
Теми	Тема 1. Поняття дискримінації за національним та міжнародним правом Тема 2. Пряма, непрямая, множинна та перехресна дискримінація. Порядок доказування Тема 3. Позитивні дії: поняття, види Тема 4. Дискримінація в практиці комітетів ООН Тема 5. Дискримінація в практиці ЄСПЛ Тема 6. Гендерна дискримінація Тема 7. Расизм, етноцентризм, ейджизм Тема 8. Мова ворожнечі та переслідування як форми дискримінації
Підсумковий контроль, форма	Залік наприкінці семестру, письмовий
Пререквізити	Для засвоєння положень курсу студенти потребують базових знань з: гуманітарних дисциплін, достатніх для розуміння категоріального апарату; основ теорії права та держави; конституційного права України.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	В процесі навчання використовуються наступні методи: <i>лекція</i> (подається фактичний матеріал, висвітлюються положення джерел права тощо), <i>проблемний метод</i> (полягає у постановці перед студентами проблем практичного характеру та аналізуються запропоновані студентами способи їх вирішення), <i>інформаційно-пояснювальний метод</i> (надається інформація законодавчого, адміністративного, практичного характеру, статистична інформація тощо. Пояснюється значення окремих нормативно-правових приписів та термінології), <i>метод обговорення дискусійних питань</i> (обговорюються проблеми реалізації прав людини, застосування норм чинного законодавства України, техніка підготовки звернень до комітетів ООН, судова практика тощо), <i>метод виконання практичних завдань</i> (на підставі сформульованих ситуативних задач розглядаються практичні аспекти захисту прав людини)
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребує використання текстового редактору Word та доступу до мережі Інтернет.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання успішності виконання вимог курсу проводиться за 100-бальною шкалою. Підсумкова оцінка складається з суми середньої оцінки поточної успішності (макс. 50) та оцінки за модульний контроль (макс. 50). Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсів). Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть самостійними. Не допускається використання чужих текстів без посилання на джерело чи авторство. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування незалежно від обсягу запозиченого тексту. Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що студенти відвідають лекції та практичні заняття курсу. Студенти зобов'язані дотримуватися строків, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених програмою курсу.

	<p>Література. Література, яку студенти неспроможні знайти самостійно, буде надана виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання іншої літератури та джерел, які не увійшли до рекомендованих за програмою курсу.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, отримані при поточному оцінюванні, виконанні самостійних робіт, а також бали підсумкового оцінювання. Враховуються індивідуальні відвідування занять та активність під час їх проведення.</p>
<p>Питання до заліку.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дискримінація: поняття за законодавством України 2. Дискримінація як стигматизація: поняття стигм, їхні види. 3. Пряма дискримінація за законодавством України. 4. Порядок доведення прямої дискримінації за законодавством України. 5. Непряма дискримінація за законодавством України. 6. Порядок доведення непрямой дискримінації за законодавством України. 7. Дискримінаційні положення в джерелах національного та міжнародного права. 8. Юридична відповідальність за дискримінацію. 9. Дискримінація та рівність. Рівність матеріальна і формальна. 10. Поняття дискримінації у вченнях лібералізму та лібертаріанства. 11. Позитивні дії: поняття, види, вимоги до застосування. 12. Поняття дискримінації за Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод і Протоколом № 12 13. Типи дискримінації в практиці ЄСПЛ. 14. Несприятливе ставлення за практикою ЄСПЛ. 15. Захищені ознаки за Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод. 16. Інші захищені ознаки в практиці ЄСПЛ. 17. Зразок для порівняння (компаратор) у практиці ЄСПЛ. 18. Особливості доказування дискримінації в ЄСПЛ. 19. Розподіл обов'язків по доказуванню в практиці ЄСПЛ. 20. Автономність застосування ст. 14 Конвенції. 21. Доказування множинної/перехресної дискримінації в ЄСПЛ. 22. Права «вразливих до дискримінації груп» за договорами ООН. 23. Расизм. 24. Етноцентризм. 25. Ейджизм. 26. Гендерна дискримінація: міжнародні інструменти заборони та протидії. 27. Органи ООН у механізмі захисту від дискримінації: склад, функції, повноваження, порядок виконання рішень 28. Процедура подання і розгляду індивідуальних скарг проти України щодо дискримінації в комітетах ООН 29. Поняття мови ворожнечі. 30. Юридичні інструменти протидії мові ворожнечі. 31. Протидія мові ворожнечі в соціальних мережах. 32. «Фінансове придушення» як засіб протидії дискримінації в глобалізованому світі.

	<p>33. Ідентифікація мовлення ненависті у практиці ЄСПЛ.</p> <p>34. Юридична кваліфікація мови ворожнечі за законодавством України та судовою практикою.</p> <p>35. Гендер і стать: співвідношення понять.</p> <p>36. Джек'якертські принципи.</p> <p>37. Імплементация принципу гендерної рівності у законодавстві України.</p>
Опитування	<p>Задля отримання відгуку слухачів про можливість вдосконалення змісту вибіркової дисципліни та її викладання наприкінці курсу проводиться анонімне анкетування.</p>